

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci

Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti fənninin iş planı

(SİLLABUS)

Müəllim: Məmmədzadə Aynurə İdris qızı

Qrup:T.167R

Bakı – 2020

“Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti”

fənninin

PROQRAMI

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin “Azərbaycan dili və ədəbiyyat” kafedrasının 11 sentyabr 2020-ci il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

(Protokol № 1)

1.Müəllim haqqında məlumat

Soyadı: Məmmədzadə

Adı: Aynurə

Atasının adı: İdris

Təhsili: Tam ali

Vəzifəsi: müəllim

Dərəcəsi: Magistr

Tel(mob):

Gün ərzində kollecdə olduğu vaxt: 08³⁰ – 16⁰⁰

Xarici dil: English

2.Fənn haqqında məlumat

Fənnin kodu: HF – BO3

Fənnin növü: Humanitar

Fənnin tədris ili: 2020/2021 (I semestr)

Auditoriya: №

Fənnin krediti: 6

Fənnin tədris yükü (saat): 90

Fənnin prerekviziti: Fənn proqramı,mövzu-təqvim planı

Fənnin tədris forması: distant-məşğələ

3. Fənnin əsas məqsədi.

“Hər bir Azərbaycan vətəndaşı öz ana dilini -- Azərbaycan dilini, dövlət dilini mükəmməl bilməlidir. Bu dildə səliss danışmalı və bu dili sevməlidir.” H.Əliyev

Ümumi mədəniyyətimizin ən vacib və zəruri tərkib hissələrindən biri olan “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti” fənni hal-hazırda Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində tədris olunur.

Bu fənnin tədrisinin əsas məqsədi tələbələrə öz fikirlərini həm şifahi, həm də yazılı formada düzgün, səliss, yığcam, ifadəli, dəqiq, aydın, məntiqi, canlı, sadə, anlaşılıqlı bir dildə ifadə edə bilmək bacarıq və vərdişləri aşılamaqdır.

“Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti” fənninin tədrisi rus dilində təhsil alan tələbələr üçün olduqca vacib və zəruridir. Belə ki, həmin fənnin elmi əsaslar üzərində mənimsədilməsinin əsas məqsədi dilimizin qayda-qanunlarını mükəmməl öyrətmək, tələbələri cəmiyyətdə layiqli yer tutmağa hazırlamaq, onlara ədəbi dilimizin şifahi və yazılı nitq vərdişlərini aşılamaqdır. Nitq mədəniyyətinin əsas vəzifəsi rus şəbəsində təhsil alan tələbələri onun elmi əsasları ilə tanış etmək, onlara ədəbi dil normalarını öyrətmək, nitqini inkişaf etdirməkdir.

4. Fənnin tədrisi nəticəsində əldə olunan kompetensiyalar.

“Nitq mədəniyyəti” anlayışı öz həcminə, əhatə dairəsinə görə olduqca genişdir. Bura mədəni nitqi şərtləndirən əsas amillər, nitq mədəniyyəti və ədəbi dil normaları, nitq mədəniyyəti və danışiq etikası, mədəni nitqin ictimai və sosial-iqtisadi inkişafdakı rolu, nitq mədəniyyətinə yiyələnməyin yolları, üsulları və digər məsələlər daxildir.

Nitq mədəniyyəti Azərbaycan dilinin qayda-qanunlarını, incəliklərini, özünəməxsus xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün zəmin yaradır, mədəni daranmağı və nitq vərdişlərini öyrədir. Ona görə də hər bir şəxs nitqini qurarkən sözlərin düzgün tələffüzünü, vurğusunu, intonasiyanın işlənmə qaydalarını bilməlidir.

Bu fənn tələbələrin istər yazılı, istərsə də şifahi nitqinin inkişafı üçün yollar, perspektivlər açır. Nitq mədəniyyəti ancaq düzgün danışmaq bacarığı deyil, həm də düzgün yazmaq vərdişləri aşılayır, məlumatları rəvan bir dildə çatdırmaq bacarığına yiyələnməyə imkan verir.

Nitq mədəniyyəti -- danışiq və yazı zamanı orfoqrafik və orfoepik qaydalara, qrammatik qayda-qanunlara, üslub normalarına əməl etmək, zəngin söz ehtiyatına malik olmaq, nitqin etik normalarını gözləməkdir. Nitq mədəniyyətinə yaxşı yiyələnmək üçün dilin fonetik, leksik və qrammatik qayda-qanunlarını bilmək hər bir tələbənin borcudur.

5. Fənnin xarakteristikası

Fənnin öyrənilməsinin təqvim planı

1	Dil nədir? Azərbaycan dilinin inkişaf tarixi. (Bədii nümunələr üzərində iş)	2	Dərs-məşğələ
2	Əlifba.Yazı	2	Dərs-məşğələ
3	Dilimizin tarixini əks etdirən “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında milli-mənəvi dəyərlərimiz	2	Dərs-məşğələ
4	Fonetika.Danışiq səsləri	2	Dərs-məşğələ
5	Azərbaycan dilinin spesifik səslərindənən istifadə edərək düzgün tələffüz qaydalarını mənimsətmək	2	Dərs-məşğələ
6	Ahəng qanunu	2	Dərs-məşğələ
7	Sözün sətirdən-sətrə keçirilməsi	2	Dərs-məşğələ
8	Azərbaycan dilində orfoqrafiya və orfoepiya qaydaları haqqında	2	Dərs-məşğələ
9	Mürəkkəb sözlərin yazılışı.Birinci hərfi böyük yazılan sözlər	2	Dərs-məşğələ
10	Düzgün yazı vərdeşləri üzərində iş	2	Dərs-məşğələ
11	Leksikologiya		Dərs-məşğələ
12	Nitqimizin inkişafında sinonimin rolu	2	Dərs-məşğələ
13	Frazeologiya	2	Dərs-məşğələ
14	Nizami Gəncəvinin poemalarında milli-əxlaqi dəyərlər	2	Dərs-məşğələ
15	Ümumişlək və ümumişlək olmayan sözlər	2	Dərs-məşğələ

16	Sözün məna növləri	2	Dərs-məşğələ
17	Morfologiya.Əsas nitq hissələri.İsmin özünəməxsus xüsusiyyətləri	2	Dərs-məşğələ
18	Sifət.Say	2	Dərs-məşğələ
19	Əvəzlik	2	Dərs-məşğələ
20	Zərf	2	Dərs-məşğələ
21	Feil	2	Dərs-məşğələ
22	Köməkçi nitq hissələri.Qoşma	2	Dərs-məşğələ
23	Bağlayıcı.Cümlənin qurulmasında bağlayıcıların rolu	2	Dərs-məşğələ
24	Ədat.Modal sözlər.Nidalar	2	Dərs-məşğələ
25	Mətn üzərində iş	2	Dərs-məşğələ
26	Sintaksis .Söz birləşmələri	2	Dərs-məşğələ
27	Cümlə haqqında məlumat	2	Dərs-məşğələ
28	Şifahi və yazılı nitqin formalaşmasında cümlə üzvlərinin rolu	2	Dərs-məşğələ
29	Nitq mədəniyyəti anlayışı	2	Dərs-məşğələ
30	Ritorika.Azərbaycan ritorlarının dilimizin inkişafında rolu	2	Dərs-məşğələ
31	Nitqin formaları: şifahi və yazılı	2	Dərs-məşğələ
32	Rabitəli nitqin inkişafı.Yazılı nitq vərdişlərinin formalaşdırılması	2	Dərs-məşğələ
33	Rabitəli nitqin inkişafı.Şifahi nitq vərdişlərinin formalaşdırılması	2	Dərs-məşğələ

34	Nitq etiketləri	2	Dərs-məşğələ
35	Ədəbi dilin normaları. Fonetik norma	2	Dərs-məşğələ
36	Leksik norma	2	Dərs-məşğələ
37	Qrammatik norma	2	Dərs-məşğələ
38	Ədəbi dilin üslubları. Bədii üslub	2	Dərs-məşğələ
39	Elmi üslub.	2	Dərs-məşğələ
40	Publisistik üslub	2	Dərs-məşğələ
41	Epistolıyar üslub. Məktublaşma	2	Dərs-məşğələ
42	Rəsmi -işgüzar üslub	2	Dərs-məşğələ
43	Üslubların özünəməxsus xüsusiyyətlərini müəyyən etmək üçün mətnlər üzərində iş aparmaq	2	Dərs-məşğələ
44	Əməli yazı növləri.	2	Dərs-məşğələ
45	Durğu işarələri	2	Dərs-məşğələ

6. Fənn üzrə sərbəst işlərin mövzuları

Fənn üzrə semestr ərzində hər tələbəyə 1(bir) sərbəst iş tapşırığı verilir. Hər tapşırığın yerinə yetirilməsi 0-10 balla qiymətləndirilir.

№	Mövzular
1	Dil nədir?
2	Danışıq səsləri
3	Frazeologiya
4	Bağlayıcı.Cümlənin qurulmasında bağlayıcıların rolu
5	Nizami Gəncəvinin poemalarında milli-əxlaqi dəyərlər
6	Sintaksis .Söz birləşmələri
7	Azərbaycan ritorlarının dilimizin inkişafında rolu
8	Nitq etikətləri
9	Epistolıyar üslub. Məktublaşma
10	Əməli yazı növləri.
11	Epistolıyar üslub. Məktublaşma

Sərbəst iş yazılı formada, word faylı formasında, həcmi sərbəstdir, (şrift 12) olmalıdır. Hər bir sərbəst iş tələbənın fərdi fikirlərinin məcmusu olduğuna görə **plagiat** yol verilməzdir.

7. Tələbənın nailiyyətlərinin cari və aralıq qiymətləndirilməsi

Fənn üzrə krediti toplamaq üçün lazımı balın toplanması aşağıdakı kimi olacaq:

- 50 bal – imtahana qədərki bal;
- 10 bal dərslərə davamiyyətə görə (fənn üzrə ayrılmış auditoriya saatlarının 25 faizindən çoxunda iştirak etməyən tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır);
- 10 bal tələbənın sərbəst işinə görə;
- 30 bal laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə (fənn üzrə kurs işi və məşğələ dərsi nəzərdə tutulmadığı halda).

8. Təhsiləmə prosesinə nəzarət və tələbənın biliyinin yekun qiymətləndirilməsi

Tələbənın biliyinin yekun qiymətləndirilməsi imtahan zamanı 50 bal və imtahana qədər 50 bal toplanan ballar cəmi 100 bala bərabərdir. Yekun bal aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

- A – “Əla” - 91 – 100
B – “Çox yaxşı” - 81 – 90
C – “Yaxşı” - 71 – 80

D – “Kafi” - 61 – 70

E – “Qənaətbəxş” - 51 – 60

F – “Qeyri-kafi” - 51 baldan aşağı

Yekun qiymətləndirmə 51 bal və ondan yuxarı bal toplayan tələbə fənn üzrə müəyyən olunmuş krediti qazanır və müvəffəqiyyət qazanan tələbə, 51 baldan aşağı bal toplayan tələbə isə həmin fəndən krediti qazanmır və akademik borcu olan tələbə adlanır.

9. İstifadə olunan ədəbiyyat :

1. Akif Bayramov, Ziyəddin Məhərrəmov, Mustafa İsgəndərzadə. “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti”
2. Adil Babayev. “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti”
3. Süleyman Hüseynov. “Nitq mədəniyyəti”
4. Afat Qurbanov. “Ümumi dilçilik”

- Fənnin bütün mövzuları üzrə mühazirə mətnləri elektron formada kollecin saytında yerləşdirilib.
-

10. Tələbənin nizam-intizamına qoyulan tələblər

- Pedaqoji işçilərin şərəf və ləyaqətinə hörmətlə yanaşmaq;
- Təhsil müəssisəsinin nizamnaməsinə uyğun olaraq ictimai asayiş və daxili intizam, davranış qaydalarının tələblərinə riayət etmək;
- Auditoriya daxili təlim məşğələlərində iştirak etmək, müvafiq tədris planlarında və kursların işçi proqramlarında nəzərdə tutulmuş bütün növ tapşırıqları müəyyən edilmiş dövrlərdə yerinə yetirmək;
- Kollecin otaqlarına, tədris-laboratoriya avadanlığına, cihazlara, dərs vəsaitlərinə, kitablarına və digər əmlakına qayğı və səliqə ilə yanaşmaq, onların korlanmasına, zədələnməsinə və itməsinə yol verməmək, otaqlarında onların təmizliyə və səliqəyə riayət etmək.